

SAMENSTELLING Gerard de Laak, Jaap Quak en Jan Willem Wijnstroom
FOTOGRAFIE Janny Bosman en Sportvisserij Nederland

Uitgeputte glasalen

Jaarlijks trekken glasaaltjes estuaria en rivieren binnen. Verschillende factoren spelen een rol bij deze migratie. Getijdetransport, lichtintensiteit, maanfase, rivierafvoer en watertemperatuur zijn in afzonderlijke studies onderzocht. Verder is bekend geworden dat er nogal wat verschillen bestaan tussen individuen die als een jaarklasse deze migratie ondernemen. Sommige glasalen blijven in het zoute of brakke water, terwijl anderen tot ver stroomopwaarts de rivieren optrekken. Om deze verschillen beter te onderzoeken, voerden Franse biologen verschillende experimenten uit. De licht-donker-cyclus en richting van de waterstroom in relatie tot het gedrag van de glasaal, werden als factoren onderzocht. Glasaaltjes die in de schemering actief werden en meetrokken met de vloedstroom (M+) en glasaaltjes die niet meetrokken maar zich ingroeven in het substraat (M-) werden als groepen onderscheiden. Deze groepen werden afzonderlijk gemerkt, waarna hun reactie op omkering van de stroomrichting werd gemeten.

De M+groep migreerde vooral met de (vloed)stroom mee, terwijl de M-groep hoofdzakelijk tegen de stroom in migreerde. De M+groep vertoonde hiermee de sterkste neiging om verder stroomopwaarts te migreren. Glasaaltjes uit de M-groep lijken een voorkeur te hebben om zich in het estuarium zelf te vestigen. Een kleine groep, circa 5% van het totaal aantal individuen, bleek hyperactief. Deze aaltjes zwommen alternerend tegen en met de stroom mee, zonder te rusten. Daarmee verbruikten zij twee maal zoveel energie als de overwegend inactieve aaltjes uit de M-groep. De onderzoekers suggereren dat hyperactieve glasaaltjes sneller 'uitgeput' zijn, zodat verdere stroomopwaartse migratie wordt belemmerd. In relatie tot opwarming als gevolg van klimaatverandering, zou dat kunnen leiden tot een verhoging van het aandeel glasaaltjes dat in de estuaria blijft 'hangen'. Migratie naar zoetwaterhabitats kan hierdoor afnemen. Maar uit andere onderzoeken is bekend dat ook jonge, opgroeiende aal op een later tijdstip soms nog stroomopwaarts trekt. Voedsel, temperatuur en energietoestand spelen blijkbaar een belangrijke rol in de complexe wereld van migratie van glasaal.

Bron: Bureau de Colombier et al. (2009). *Swimming activity and behaviour of European Anguilla anguilla glass eels in response to photoperiod and flow reversal and the role of energy status.* J. Fish Biol. 74: 2002-2013.

De zeebaars verdient een goede bescherming tegen overbevissing.

Zeebaarsmaatregelen 2016

Zeebaars is nog steeds het zorgenkind in het visserijbeheer van de Noordzee, het Kanaal en de aangrenzende wateren. In 2015 werden al EU-noodmaatregelen van kracht met daarin vangstbeperkingen voor beroeps- en sportvisserij en het verhogen van de minimummaat naar 42 centimeter. De minimummaatverhoging die in juli 2015 van kracht werd, is door de Europese sportvisserijorganisatie EAA met grote instemming ontvangen en ook met de baglimit van drie zeebaarzen (het maximum per persoon per dag te behouden aantal vissen) kon men leven. Ook de beroepsvisserij – met een aandeel van 75% van de visserijsterfte – moest inleveren via maandelijkse aanlandhoeveelheden en een visverbod voor pelagische trawls in de eerste vier maanden van 2015.

Voor 2016 is door de EU Visserijraad besloten tot nog verdergaande maatregelen: geen zeebaars-aanlandingen in het eerste halfjaar (met enige uitzonderingen) en in het tweede halfjaar een baglimit van één vis voor de sportvisserij en maximale maandelijkse aanlandbeperkingen voor de beroepsvisserij. De kleinschalige visserij (lijnen en staand want) is hierbij ontzien. Voor deze sector geldt alleen een vis/aanlandverbod in februari en maart en daarbuiten

een maximum van 1.300 kg zeebaars per maand. Dit betekent een verhoging van de vangstmogelijkheden van de kleinschalige vissers ten opzichte van die in 2015. Hierdoor is de verhouding tussen de bijdrage van deze sector en die van sportvisserij volstrekt scheef komen te liggen, zo gaf de European Anglers Alliance in zijn reactie op de maatregelen aan.

De zeebaars heeft de afgelopen tien jaar gezorgd voor een boost in de Nederlandse zeesportvisserij – die vergelijkbaar is met de populariteit van de karper in het zoete water. Hetzelfde geldt voor Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Ierland, waar het vissen op zeebaars met de hengel met kunststam, vliegenhengel en natuurlijk aas, één van de belangrijkste vormen van zeesportvisserij is.

De zeebaars spreekt zoveel zeevissers aan dat *Dicentrarchus labrax* een iconische soort met cultstatus is geworden voor de sportvisser. Die is dan ook bereid om veel energie, tijd en geld in zijn visserij en passie te steken. Zeker als hij kans maakt om meer en grote zeebaars te vangen.

Sportvisserij Nederland en de EAA hebben zich al eerder uitgesproken voor een nieuwe kijk op zeebaars. Een die recht doet aan de status van deze vis, het historisch gebruik door de sportvisserij – in Engeland werd er door sportvissers in 1820 al met de hengel op zeebaars gevestigd – en de economische potentie die de zeebaars vertegenwoordigt voor kustgemeenschappen. Het beleid in Ierland is daarbij een belangrijke inspiratiebron. Vanwege de kwetsbaarheid van het bestand is daar een duidelijke keuze gemaakt voor een restrictieve, duurzame sportvisserij (baglimits, gesloten tijd, hogere minimummaat) en geen commerciële aanvoer. De EAA is momenteel in gesprek met de EU-commissie over het langetermijnbeheer van zeebaars, waarvoor de eerste voorstellen in de loop van 2016 worden verwacht.

Aanpak waterplantenoverlast

Dankzij een gedegen waterbeheer is de waterkwaliteit van ons binnenwater sterk verbeterd. Troebel, algenrijk water heeft plaatsgemaakt voor heldere plassen en meren met een rijke waterplantenbegroeiing. De terugkeer van met name de ondergedoken waterplanten heeft daarbij een positief effect op de visstand. Veel vissoorten zijn namelijk gedurende een of meerdere fases in hun leven afhankelijk van begroeiing. Soorten als snoek, zeelt en ruisvoorn zijn daar de bekendste voorbeelden van. In veel wateren is de snoek als belangrijkste predator weer terug van bijna weggeweest. Toch zijn er wateren waar de opmars van waterplanten zo sterk is dat waterrecreatie ernstig wordt beperkt zoals varen, zwemmen en sportvissen. Het bekendste voorbeeld daarvan zijn de randmeren. Hoewel deze wateren een belangrijke recreatiefunctie hebben, is de bedekking met waterplanten in de zomerperiode zodanig toegenomen dat waterrecreatie nauwelijks meer mogelijk is. Een dergelijke begroeiing kan ook een risico voor de visstand betekenen. Waterplanten sterven in het najaar af en wanneer dit grote hoeveelheden betreft, kunnen zuurstoftekorten optreden.

De toegenomen waterplantenbegroeiing is het resultaat

Het wegvangen van grote hoeveelheden brasesms kan waterplantenoverlast veroorzaken.

van het terugdringen van voedingstoffen in het water. Hierdoor neemt de hoeveelheid zwevende algen af en dringt er meer zonlicht in het water door wat in het voordeel is van wortelende waterplanten zoals fonteinkruid. Om dit proces te versnellen is er in het verleden extreem veel brasem weggevestigd. Dit had tot doel het effect van deze bodemwoelende vissen op wortelende plantjes te verminderen en daarmee het helder worden van het water te versnellen. Sportvisserij Nederland heeft jarenlang gewaarschuwd tegen de onvoorziene gevolgen van deze beheersvisserijen. Helaas is er niet geluisterd, met alle gevolgen van dien. Hoewel de brasemvisserijen zijn afgenomen, vindt er nog steeds commerciële visserij op brasem plaats en blijft de oorzaak van het probleem deels in stand.

Om de werkelijke overlast van waterplanten in de randmeren in kaart te brengen hebben de watersportorganisaties en Sportvisserij Nederland een enquête uitgezet bij de gebruikers van de randmeren. Bij het verschijnen van dit blad zijn er al 6.000 reacties binnengekomen, die zonder uitzondering laten aantonen dat het een aanzienlijk probleem betreft.

Om de randmeren als recreatiegebied te behouden moet er worden gemaaid. Daar is vorig jaar op beperkte schaal mee begonnen en dat zal de komende jaren moeten worden uitgebreid. Daarnaast zal ook de visserij op bodemwoelende vis moeten worden gestopt. Omdat het hier onvoorziene gevolgen van gevoerd overheidsbeleid betreft is de recreatiesector niet van plan om financieel bij te dragen aan het maaien van planten. Wel brengt zij in kaart welk deel van deze meren dient te worden gemaaid, vanzelfsprekend met inachtneming van de natuurdoelen. Het lijkt logisch dit maaien te laten uitvoeren door de beroepsvissers die nu nog op brasem vissen. Wanneer zij tegelijkertijd stoppen met de brasemvisserij en daarvoor in redelijkheid worden gecompenseerd, krijgt de visstand de kans zich te herstellen en is een duurzame visserij op termijn wellicht weer mogelijk. **V**